

Ett barnvänligt rättsväsende – checklista för yrkesverksamma

Vilka åtgärder behöver vidtas för att förfarandena ska vara barnvänliga?

Kommer barnet att kunna utöva sin rätt att bli hört?

- Förhållandena behöver anpassas för att säkerställa att barnet blir hört.
- De yrkesverksamma bör tydligt erkänna denna rättighet under förfarandena.

Får barnet professionellt och personligt stöd?

- Professionellt stöd kan tillhandahållas av t.ex. socialarbetare och psykologer.
- En person som barnet litar på.

STÖD

Hur kan barnet informeras om förfarandet och sina rättigheter?

- Genom muntlig och skriftlig information.
- Information som är anpassad till barnets ålder, mognad, förståelse-nivå och kommunikationssvårigheter.
- Visuellt material.

Hur kan barnet förberedas inför förhöret?

- Stödpersonen bör kontrollera att
 - barnet upplever sig ha fått information om sina rättigheter på lämpligt sätt,
 - barnet vet vad det kan förvänta sig under förfarandena.
- Förberedelser bör ske en kort tid före förhöret.
- Det bör anordnas förberedande barnvänliga möten och besök.
- Barnets särskilda behov bör fastställas.

Vad bör barnet tillfrågas om före förhöret?

- Är det en lämplig plats och tidpunkt för barnet?
- Vem vill barnet ska vara med (person som barnet litar på)?
- Finns det personer som inte bör vara med under förhöret?
- Behövs det skyddsåtgärder?
- Vem bör genomföra förhöret?
 - Förhørsledarens kön och yrkeskategori har stor betydelse.

Vad är det för poäng med att ta upp detta med barnet?

- Barnet kan påverka hur förhöret genomförs.
- Barnet kan lära känna personen som genomför förhöret.

Vilka åtgärder före förhöret bidrar till att göra det barnvänligt?

- Riktlinjer om hur man bör agera.
- Kort väntetid från ankomst och fram till själva förhöret.
- Ett barnvänligt väntrum.

Vilka åtgärder under förhöret bidrar till att göra det barnvänligt?

- Ett barnvänligt förhørsrum utanför rättegångslokalerna.
- Ett barnvänligt agerande från alla inblandade.
- Ett fåtal personer som är med under förhöret.
- Den tilltalade eller andra parter deltar inte.
- En person som förhör barnet.
- Språk anpassat till barnets ålder och mognad.
- Lämpliga utfrågningsmetoder används.
- Korta förhör på högst en timme.

Vilka åtgärder *efter* förhöret bidrar till att göra det barnvänligt?

- Barnet får återkoppling och information om nästa steg.
- Alla involverade yrkesverksamma är överens om uppföljningen.

Barn

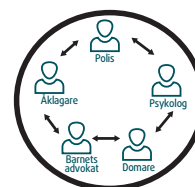
Efter rättegången

Vilka åtgärder kan vidtas för att förhindra fler förhör?

- Videoupptagningar tillhandahålls för bevisupptagning (straffrättsliga förfaranden).
- Samtliga involverade yrkesgrupper samarbetar och utbyter information.

Om det behövs ytterligare förhör bör de yrkesverksamma tänka på följande:

- I det här läget är det ännu viktigare att relationen till de yrkesverksamma är tillitsfull och förhöret bör utföras av samma person.
- Frågor bör inte vara repetitiva.
- Yrkesverksamma bör utbyta relevant information.

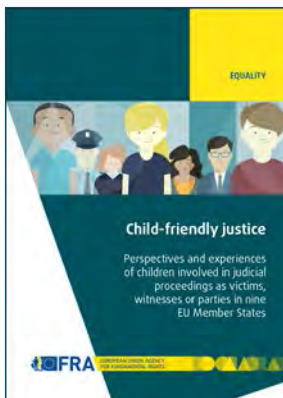
Vad behövs det för uppföljning?

- Ytterligare stöd till barnet och familjen.
- Information och förklaring gällande beslut och ytterligare möjligheter till stöd.
- Kort väntetid mellan förhör och beslut. Beslutet åtföljs av information.

Men om det inte görs någon uppföljning?

- Förfarandet kan endast slutföras om uppföljning garanteras och redovisas.

Varje år deltar omkring 2,5 miljoner barn i rättsliga förfaranden i EU. Anledningen kan vara föräldrarnas skilsmässa eller att barnen varit offer för eller vittnen till brott. Det är mycket viktigt för rättsväsendets funktion att barn kan delta på ett ändamålsenligt sätt i sådana förfaranden. Men trots detta ger behandlingen av barn i rättssystemen fortfarande anledning till betänkligheter. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) har undersökt i vilken utsträckning barns rätt att höras, bli informerade, skyddas och inte utsättas för diskriminering tillgodoses i praktiken. Undersökningen innefattade ett stort antal intervjuer med både yrkesverksamma och barn som deltog i rättsliga förfaranden. I den första rapporten redovisades de yrkesverksammans erfarenheter. Den här rapporten är inriktad på barnets perspektiv och beskriver barns syn på faktorer som hindrar dem från att delta till fullo samt olika insatser som kan bidra till att avlägsna sådana hinder. I såväl den första som den andra rapporten kan det konstateras att mycket återstår att göra innan rättsväsendet i EU som helhet verkligen är barnvänligt.

Mer information

Se FRA:s rapporter och webbplats om ett barnvänligt rättsväsende:

- FRA (2017), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States* (rapport om ett barnvänligt rättsväsende – perspektiv och erfarenheter från barn som deltar i rättsliga förfaranden som offer, vittnen och parter i nio EU-medlemsstater), Luxemburg, Publikationsbyrån
- FRA (2017), *Ett barnvänligt rättsväsende – perspektiv och erfarenheter från barn och yrkesverksamma*, Sammanfattning, Luxemburg, Publikationsbyrån (finns på 23 EU-språk)
- FRA (2015), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States*, (rapport om ett barnvänligt rättsväsende – perspektiv och erfarenheter från yrkesverksamma avseende barns deltagande i civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden i tio EU-medlemsstater), Luxemburg, Publikationsbyrån
- <http://fra.europa.eu/en/theme/rights-child>

FRA – EUROPEISKA UNIONENS BYRÅ FÖR GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Österrike
Tfn +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Publikationsbyrån

© Europeiska unionens byrå
för grundläggande rättigheter, 2018
Foto: © FRA

